

MAIÚSCULAS E MINÚSCULAS: CRITERIOS DE USO NA UNIVERSIDADE DA CORUÑA

ÍNDICE

INTRODUCCIÓN

FUNCIÓN DEMARCATIVA

1. Ao comezo do texto e despois dun punto 3
2. Despois de interrogación e admiración..... 3
3. Despois de puntos suspensivos 3
4. Despois de parénteses 4
5. Tras os dous puntos 4

FUNCIÓN DISTINTIVA

1. Nomes e apelidos de persoa 5
2. Profesións, cargos oficiais, títulos nobiliarios e dignidades eclesiásticas 5
3. Formas de tratamento..... 8
4. Nomes de animais e obxectos personalizados..... 8
5. Entidades, institucións, organismos, empresas e marcas 9
6. Actividades educativas, científicas e sociais..... 11
7. Campionatos, certames, e premios 13
8. Títulos de obras de creación, de artigos e de publicacións periódicas 14
9. Tramitacións e títulos de documentos oficiais 15
10. Nomes de colectivos..... 16
11. Nomes de lugar, nomes de edificios e referencias xeográficas 17
12. Divisións temporais, festividadeas, etapas e acontecementos históricos..... 19
13. Referencias bibliográficas..... 20

MAIÚSCULAS E MINÚSCULAS. CRITERIOS DE UTILIZACIÓN

INTRODUCCIÓN

Na linguaxe administrativa hai unha tendencia abusiva á utilización das maiúsculas, sobre todo por non existiren unhas regras de uso constantes e invariables, de tal maneira que a súa utilización obedece, en gran parte, a criterios lóxicos, a costumes propios de institucións e profesións ou simplemente é produto da tradición escrita.

Establecer regras absolutas de uso das maiúsculas é unha tarefa difícil; intentaremos, por tanto, neste traballo proporcionar unha serie de recomendacións sinxelas para tratar de esclarecer e unificar, o máis posible, o seu emprego. Partimos, para iso, da tradición existente a este respecto e da consolidación de certos usos no ámbito do ensino, sobre todo universitario, uns criterios que deben conxugarse, do noso punto de vista, coa necesaria modernización e actualización dos usos lingüísticos. Ofrecemos, ao final destas indicacións, unha serie de referencias bibliográficas básicas que son de acceso doado para todas as persoas que puideren estar interesadas nas diferentes propostas de criterios de uso de maiúsculas e minúsculas, un aspecto complexo e conflitivo, en que o fundamental é conseguirmos unha proposta coherente e que supoña unha aprendizaxe fácil para os/as usuarios do idioma.

CONSIDERACIÓNS PREVIAS

A utilización das maiúsculas obedece a dúas funcións fundamentais: a función demarcativa, que vén motivada pola situación da palabra no texto, dependendo dos signos de puntuación e a función distintiva, determinada pola natureza e significado da palabra en que aparecen.

- As maiúsculas seguen as regras xerais de acentuación e gráfanse con acento ou con diérese cando a norma así o esixir:

África e Asia inicialmente eran un continente único
PROGRAMA DE LINGÜÍSTICA XERAL (tipo título)

- Nos dígrafos, tanto nos galegos -ch, gu, qu, ll- como nos procedentes doutras linguas -tz, tx...- só se poñerá maiúscula no primeiro grafema:

Chávez, Guísamo, Quixote, Llamazares
Tristán Tzara
Txomín Arteta

- Cando na lingua escrita se produza un encontro entre a preposición e mais o pronome identificador simple (o artigo), o indefinido ou o demostrativo non se fará a contracción se estes foren en maiúscula, agás nos topónimos en que si é obrigatoria a contracción, que se escribirá en minúscula:

Está suscrito a *O Correo Galego*
Está a traballar en colaboración con *A Nosa Terra*

No caso dos topónimos a contracción é obrigatoria:

Vivo na Coruña
Casou no Incio
Concello do Corgo
Universidade da Coruña

- Ao citarmos títulos de obras ou cabeceiras de publicacións poderá usarse o apóstrofo cando o artigo inicial se integra coas preposicións *de* ou *en*:

Na biblioteca non existe ningún exemplar d' *Os dous de sempre*
N' *A Gaita Gallega* descríbese a situación sociolingüística de Galicia

MAIÚSCULAS EN FUNCIÓN DEMARCATIVA

O uso das maiúsculas, nesta función, vén determinado pola situación da palabra no texto, segundo as regras de puntuación.

1. Debemos escribir maiúscula ao comezo dun texto, despois de punto e seguido e tras punto e á parte:

O gasto para a execución do contrato xa se autorizou. A adxudicación do aprobouse por Resolución reitoral de 22 de marzo.
O prezo do contrato é de 22 000 euros.

Aínda que non se debe comezar unha frase cunha cifra escrita en números, se isto ocorre a palabra que vai despois desta non se escribe con maiúscula:

22 000 euros é o prezo do contrato.
1500 profesores prestan os seus servizos na universidade.

2. Despois dun signo de peche de interrogación ou de admiración, se equivalen a un punto, é dicir, se non hai coma, punto e coma ou dous puntos:

Canto tempo sen saber de ti! Non sabía que traballases aquí.
Levas moito traballando aquí? Eu nin o sabía.

3. Despois de puntos suspensivos, só se equivalen a punto:

Nos exames atopei erros do tipo de *enteirar, *entredicho, *entrenar...
É preciso prestardes máis atención.
Formas como *enteirar, *entredicho, *entrenar...son incorrectas en galego.

4. Despois dunha paréntese de apertura que vén despois dun punto, a palabra ten que comezar con maiúscula e acabar con outro punto antes de pechar a paréntese:

O derradeiro libro de R. Dieste titúlase *A fiestra valdeira*. (O libro saíu do prelo o 16 de marzo de 1927.) Este libro é unha resposta teatral a moitos interrogantes que se lle formularon a escritor de Rianxo.

5. Utilízase minúscula, como regra xeral, tras os dous puntos, tanto se o enunciado que os segue vai a continuación como se vai á parte:

En galego son incorrectas as formas: *enteirar, *entredicho,* entrenar.
En galego, as seguintes formas son incorrectas:

- * enteirar
- * entredicho
- * entrenar

Porén nos seguintes casos, debemos utilizar a maiúscula:

- despois de dous puntos e seguido nunha cita textual:

Segundo o Regulamento de estudos de doutoramento: "Os cursos ou programas de doutoramento terán unha duración mínima de dous anos académicos..."

- despois de dous puntos e á parte no comezo das cartas, aínda que hoxe en día se tende a substituír os dous puntos por unha coma:

Estimado profesor:

Por medio da presente carta comunícolle que foi admitida a trámite a súa solicitude.

- despois de fórmulas do tipo CERTIFICO, SOLICITO, INFORMO... nos textos xurídicos e administrativos:

CERTIFICO:

Que dona María Noia Fonte realizou o Curso de Linguaxe Administrativa de 75 horas de duración.

- despois de dous puntos e á parte, cando estes foren seguidos dunha serie de enunciados longos rematados en punto, sempre que os elementos da enumeración sexan cláusulas, é dicir, que conteñan, polo menos, un predicado verbal:

A descrición de cada curso incluirá:

- a) O número de créditos que se propoñen.
- b) O tipo de curso A,B ou C, de acordo co previsto no artigo anterior. No caso de cursos de tipo A, o número mínimo de créditos será de tres.
- c) O profesor ou profesores que o impartirán, no caso de ser impartido por máis dun profesor responsable do curso.

En caso contrario, é dicir, se os elementos da enumeración constitúen enunciados sen predicado verbal, usaremos sempre minúscula:

Xunto co expediente, as persoas interesadas deberán entregar:

- a) fotocopia do documento nacional de identidade
- b) un currículo
- c) unha certificación bancaria do seu número de conta

MAIÚSCULAS EN FUNCIÓN DISTINTIVA

Nesta función as maiúsculas utilízanse para distinguirmos os nomes comúns dos nomes propios. É precisamente nesta función onde xorden máis problemas, xa que non sempre queda totalmente claro que é un nome común e que é un nome propio ou ben esta distinción leva a interpretacións de tipo subxectivo.

No caso que nos ocupa abusamos das maiúsculas, fundamentalmente, na terminoloxía que se refire ao ámbito educativo e no léxico habitual na administración, xa que escribimos con maiúscula nomes que correntemente son comúns como son os cargos (reitor, decana, secretario, ministra...), a denominación de regulamentos e leis, as designacións do persoal, dos servizos etc. Mais tamén é certo que se a que escribe é unha persoa pertencente a unha área distinta da que nos ocupa probablemente empregue as maiúsculas para salientar aqueles termos propios da súa especialidade fronte a outras que non son do seu interese.

Debemos salientar a necesidade de empregarmos maiúscula só nos casos en que a norma así o esixe e desterrar os usos abusivos. Tentaremos a continuación, por tanto, sen pretendernos a exhaustividade, elaborar uns criterios racionais de uso das maiúsculas nesta función.

1. NOMES E APELIDOS DE PERSOA

Escríbense con maiúscula os nomes e os apelidos de persoa, así como os alcumes e os nomes que se utilizan para designar a alguén de forma familiar.

- a) os nomes e apelidos:

Manuel Rivas Barrós
María do Cebreiro Rábade Paredes
Luísa Villalta
Miguelanxo Prado

b) os alcumes e os sobrenomes:

Xocas, Rañolas, Pichís

c) os hipocorísticos:

Mabel, Lola, Maruxa, Tonecho

d) os pseudónimos e heterónimos:

Clodio Espasende (Ramón Vilar Ponte)

Arminda Flora Serrano (Valentín Lamas Carvajal)

Marga do Val (Margarita Romero Lorenzo)

Cando o nome e o apelido van unidos por preposición e artigo, ou por un dos dous, escríbense con minúscula, agás que vaian encabezando a denominación.

O médico que teño asignado chámase Xesús do Campo

O doutor Do Campo é o médico que me asignaron

O artigo ou a preposición que acompañen os alcumes, caso de os levaren, irán con minúscula, mais non así o alcume que levará inicial maiúscula.

Juan Fariña e Eladio Vilarchao son o Bocas e o Milhomes na novela de Blanco Amor.

2. PROFESIÓN, CARGOS OFICIAIS, TÍTULOS NOBILIARIOS E DIGNIDADES ECLESIASTICAS

En todos estes casos é regra xeral de uso a minúscula, aínda que debamos utilizar maiúscula nalgúns casos concretos. Este é un dos apartados onde o seu uso se debe máis a propósitos expresivos que á correcta norma de usos lingüísticos.

a) Profesións. As profesións débense escribir sempre con minúscula, independentemente das especializacións ou das categorías profesionais que se puideren establecer dentro de cada unha:

notaria, albanel, maxistrado, camioneira, xuíz, filólogo, carpinteiro, enxeñeira, arquitecto, topógrafo, fontaneira, profesor, catedrática, asociado, axudante, administrativo, bibliotecario, cirurxián, odontóloga, enfermeiro, cociñeiro...

Maruxa é bibliotecaria no concello

Pedro é profesor asociado na Facultade de Dereito e maxistrado no Tribunal Superior de Xustiza de Galicia

A catedrática Celia Pereira tomou posesión do seu cargo este curso

Xoán estudou para arquitecto na Coruña
Pertence ao corpo de funcionarios coa categoría de auxiliar
administrativa

- b) Cargos oficiais. Escríbense con minúscula os cargos oficiais, tanto se foren acompañados do nome propio da persoa que desempeña o cargo, como se non levaren ningún acompañamento. Cando se trata dunha designación xenérica tamén vai en minúscula:

Neste momento o cargo de xerente está vacante na universidade
María Teresa Fernández de la Vega é vicepresidenta do Goberno
A directora xeral de Familia informou das subvencións para o coidado de
persoas maiores
A secretaria xeral desta universidade tamén o é do Claustro e do
Consello de Goberno
O vicerreitor de Economía presidiu a reunión
Vai haber elección a decano
Luísa Coirós é a nova decana da Facultade de Medicina

- c) Títulos nobiliarios. Os títulos nobiliarios (emperador, tzarina, raíña, condesa, duque, marquesa, barón...) irán con minúscula, tanto se se refiren a persoas concretas, como se se trata dunha designación xenérica:

Alfonso VI, rei de León, Castela e Galiza prometera o reino de Galiza a
Afonso Reimúndez, fillo de dona Urraca
O marqués de Iria Flavia vive en Mallorca
A duquesa de Alba e a condesa de Fenosa son viúvas
O rei de España é afeccionado á caza
A emperatriz Catarina era unha grande estadista

Os nomes de liñaxes, dinastías ou familias concretas deben ir en maiúscula por seren nomes propios:

os Sarmiento, os Austrias, a casa de Alba, os Médici, os Soutomaior

- d) Dignidades eclesiásticas. As dignidades eclesiásticas escríbense con minúscula -papa, primado, cardeal, arcebispo, abade...- e tamén o tratamento que se lles concede aos relixiosos: san, santa, irmán, padre, madre, sor, frei etc.

Il Gesú é a igrexa onde está enterrado santo Ignacio
O padre Sarmiento é o gran defensor da nosa lingua e da nosa cultura
A madre superiora do convento é rusa
A profesora de matemáticas do meu fillo é sor Inés
O papa Xoán Pablo visitou Santiago de Compostela en varias ocasións
Os reis foron recibidos por monseñor Rouco
Os cardeais son os que elixen o papa.

Exceptúanse, neste apartado, algúns casos moi concretos en que o tratamento pasou a formar parte do nome propio: Frei Luís de León,

Cando non aparece expreso o nome propio da persoa, do lugar ou do cargo, mais poden ser facilmente identificables polo contexto ou pola súa importancia ou singularidade, poden ir en maiúscula:

O Rei pronunciou unhas palabras en galego na súa visita a Muxía tras a catástrofe do Prestige

O Papa manifestouse claramente en contra da guerra

3. FORMAS DE TRATAMENTO

- a) Os tratamentos de respecto na súa forma plena deben ir con minúscula: don, dona, señor, señora, vostede

don Xoán
a señora Carme
dirixinlle o escrito a vostede

Estes tratamentos cando van abreviados, loxicamente, deben ir en maiúscula: D., D^a., Sr., Sra., Vde.

O Sr. Fernández presidiu unha mesa redonda sobre planos de estudo
D. José María Barja Pérez é o reitor da Universidade da Coruña

- b) Tamén deben ir con maiúscula, tanto na súa forma plena como na abreviada as formas protocolarias de tratamento, quer referidas a cargos oficiais, quer ao simple tratamento de cortesía, aínda que só se recomenda o uso destas fórmulas no encabezado ou no pé dos escritos e non no seu interior:

Presidiu a mesa a Ilustre Señora Xoana
Inaugurou o pantano o Ilmo. Sr. Alcalde de Vigo
A invitación estaba a nome do Excelentísimo e Magnífico Señor Reitor José María Barja
A comisión está presidida polo Señor Director do Departamento de Matemáticas
A Señora Presidenta da Comisión de Reclamacións estendeu un certificado dos acordos que se adoptaron.

4. NOMES DE ANIMAIS E OBXECTOS PERSONALIZADOS

- a) Escríbense con maiúscula os nomes propios de animais:

Norés (o can), Turpín (o cabalo), Vermella (a vaca), Basora (a cadela)

- b) Os nomes de obxectos personalizados ou singularizados tamén se escriben con maiúscula:

Excalibur, Tizona, Santo Graal

5. ENTIDADES, INSTITUCIÓN, ORGANISMOS, EMPRESAS E MARCAS

- a) Os nomes propios de entidades (públicas e privadas) formalmente constituídas con independencia do seu carácter -administrativo, cultural, político, comercial, relixioso, artístico...- cando se refiren claramente a unha en concreto, débense escribir con maiúscula: institucións, entidades gobernativas, universidades, fundacións:

Xunta de Galicia, Deputación Provincial de Lugo, Concello de Oroso, Consellería de Sanidade, Dirección Xeral de Política Lingüística, Universidade de Deusto, Fundación Intervida, Fundación Amigos dos Animais, Negociado de Asuntos Económicos da Facultade de Humanidades, Servizo de Asesoría Xurídica da Deputación da Coruña, Sección de Títulos e Xestión Académica da UDC, Servizo de Asesoramento e Promoción do Estudante (SAPE), Consello de Goberno da Universidade de Vigo, Comisión de Planos de Estudos da UDC, Comisión de Doutoramento da Universidade de Santiago de Compostela, Xunta da Facultade de Filoloxía, Consello de Departamento de Ciencias da Saúde, Biblioteca Xeral da USC, Consello Social da UDC, Xulgado de Primeira Instancia de Ordes, Departamento de Dereito Privado, Área de Dereito Mercantil, Departamento de Tecnoloxía da Construción, Área de Mecánica de Medios Continuos, Departamento de Química Física e Enxeñaría Química

- b) Os substantivos cando significan entidade (xurídico-política, xurídico-pública, relixiosa...) ou colectividade como organismo determinado tamén deben ir en maiúscula, aínda que non os adxectivos que os acompañan:

A Igrexa católica, casaron pola Igrexa, a Administración galega, órganos da Administración pública, o Exército do aire, o Estado español, o Parlamento galego

A denominación reducida ou incompleta destes casos tamén vai con maiúscula, igual que o nome completo:

As elección á Xunta (Xunta de Galicia) serán en outubro

Iso decidirase no Claustro da Universidade

O Estado está dividido en tres poderes: executivo, legislativo e xudicial

- c) Os nomes de partidos e organizacións políticas, sindicatos, asociacións, tamén se escriben con maiúscula:

Organización Mundial da Saúde, Comunidade Económica Europea, Organización Nacional de Cegos, Real Sociedade Económica de Amigos do País, Confederación Intersindical Galega, Asociación de Emigrantes Retornados, Asociación de Estudantes de Educación Social

- d) Debemos empregar sempre minúscula cando nos referimos a entidades que non teñen unha existencia legal:

*Forman parte dun comité de axuda para Indonesia
Protestou a delegación de alumnos*

- e) Se en lugar de utilizarmos a designación oficial empregamos un correferente (unidade que nos remite a unha denominación representada con maiúscula) ou un sinónimo debemos escribir tamén con minúscula:

A devandita universidade, este servizo, a mencionada sección, esa comisión, o dito negociado, a nosa institución, a corporación municipal, o organismo citado

- f) Tamén se utilizará minúscula cando non nos refiramos a unha entidade, a unha institución ou a un organismo en concreto, senón que estes aparecen cun valor xenérico ou cando se trata dun plural aglutinador:

*Aprobou as probas para acceder á universidade.
Acode con frecuencia á igrexa.
Non quixo alistarse no exército porque é pacifista.
A maioría dos servizos están na Reitoría.
Hai varias comisións delegadas do Consello de Goberno.
Os gobernos autonómicos debaten os seus orzamentos.
Hai varias consellarías en folga.
Este principio rexe unha boa administración.*

- g) As denominacións das empresas e establecementos comerciais van sempre con maiúscula, en todos os elementos que conforman o nome comercial, mercantil ou industrial:

*Telefónica, Inditex, Fenosa
Alcampo, Gadisa, Cerámicas O Castro*

Se o nome xenérico forma parte do nome oficial escríbese con maiúscula, senón irá con minúscula:

*Mesón de Deus. Casa de Xantar.
O restaurante Casa Ramallo está en Rois.
A librería Couceiro está especializada en obras en idioma galego.*

A panadaría Moure fai moi bo pan.

- h) As marcas comerciais, os modelos de automóbiles, avións, barcos e as denominacións controladas:

Ariel, Larsa, Danone, Cabreiroá, Estrella Galicia, Audi, Seat, Airbus, Terras Gauda, Viña Costeira, Turgalicia, A Vaca Láctea, Galinova Editorial, O Rei Centolo

- i) Os nomes de denominación de orixe:

*Queixo do Cebreiro
Ribeira Sacra
Mel de Galicia
Rías Baixas
Pataca de Galicia*

6. ACTIVIDADES EDUCATIVAS, CIENTÍFICAS E SOCIAIS

- a) Os ciclos educativos, as etapas formativas e os tipos de estudos escríbense sempre con minúscula:

*educación infantil
educación primaria
graduado en ESO
formación profesional
bacharelato unificado polivalente
educación secundaria obrigatoria
educación superior
doutoramento
licenciatura
diplomatura*

- b) No ámbito do ensino escríbese en maiúscula o nome das ciencias ou da especialidade nos títulos académicos, mais non o nome xenérico que indica o grao académico (licenciado, graduado, diplomado, doutor...):

*enseñeiro
enseñeiro técnico en Informática de Xestión
diplomado en Máquinas Navais
arquitecto
arquitecto técnico en Execución de Obras
licenciado en Filoloxía Galega
doutor en Ciencias Políticas*

diplomado en Relacións Laborais
diplomatura en Terapia Ocupacional
licenciatura en Socioloxía

- c) As materias académicas e as disciplinas científicas, no ámbito do ensino acostúmanse a escribir con maiúscula:

Lingua Galega
Didáctica da Educación Ambiental
Socioloxía da Cultura e do Patrimonio
Teoría do Buque
Economía da Empresa
Física
Matemáticas
Fonética e Fonoloxía
Dereito Administrativo
Debuxo
É profesora de Latín
Estudou ciencias e cursou a especialidade de Bioloxía

- d) As denominacións científicas en zooloxía e botánica esixen sempre inicial maiúscula no primeiro substantivo, independentemente do nivel (clase, orde, familia...) que ocupen na clasificación dos seres vivos:

Salmo trutta fario (troita común)
Mytilus edulis (mexillón atlántico)
Laurus nobilis (loureiro)
Malus sylvestris (maceira)

- e) Escríbense con inicial maiúscula en todos os substantivos e adxectivos as denominacións dos cursos e seminarios, incluídos os de posgrao, os de especialización e os másters Tamén se escriben con inicial maiúscula os nomes dos programas de doutoramento:

Curso de Linguaxe Administrativa
Curso de Posgrao en Lingua e Comunicación
Máster en Dirección e Administración de Empresas
Curso de Adaptación Pedagóxica
Seminario de Psicopedagogía
Curso de Técnicas de Avaliación
Matriculouse no programa de doutoramento de Liberdades Públicas

- f) Escríbense con inicial maiúscula en todos os substantivos e adxectivos as denominacións que corresponden a actividades oficialmente instituídas ou cunha individualidade clara na vida social (congresos, simposios, xornadas e cumes de tipo político e social):

I Xornadas Lingua e Usos

Simposio Internacional de Literatura Galega
VIII Encontros para a Normalización Lingüística
II Cume Iberoamericano de Xefes de Estado e de Goberno
V Conferencias de Cabo Verde para a Integración e a Normalización
Concilio Vaticano II
Concilio de Trento

Escríbense con minúscula as denominacións que corresponden a categorías xenéricas:

Asistiu a un congreso de terminoloxía
As xornadas sobre literatura vanse realizar en setembro

g) Nas comunicacións, relatorios e discursos escríbese con maiúscula a letra inicial do título:

"O proceso de normalización da lingua galega en tres cidades galegas: Santiago de Compostela, Vigo e Ferrol" é o título da comunicación que o profesor Monteagudo presentou nas I Xornadas sobre Lingua e Cidade que organizou o SNL da UDC
Xosé Ramón Freixeiro Mato defendeu nas xornadas o texto titulado "A recuperación da topoantroponimia e a perda de referentes culturais para a mocidade"

7. CAMPIONATOS, CERTAMES E PREMIOS

a) Escríbense con maiúscula inicial en todos os substantivos e adxectivos os campionatos e competicións deportivas, certames e concursos:

I Xogos Galaico-Durienses
Volta Ciclista a Galicia
Campionato Universitario de Atletismo
Xogos Olímpicos de Atenas
IV Certame Literario de Relatos Curtos
Liga de Campións

b) Igual que no caso anterior levan maiúscula inicial en todos os seus compoñentes outro tipo de eventos como feiras, festivais etc:

Festival de Cine Independente de Allariz
Feira do Libro de Compostela

c) Escríbense con maiúscula inicial todos os substantivos e adxectivos que compoñen a designación específica de premios e distincións:

I Premio "Luísa Villalta" a Iniciativas Normalizadoras

Premio Nobel de Literatura

O primeiro ministro de Portugal foi nomeado Doutor Honoris Causa pola UDC

Foi condecorado co Premio Príncipe de Asturias da Concordia

8. TÍTULOS DE OBRAS DE CREACIÓN, DE ARTIGOS E DE PUBLICACIÓNS PERIÓDICAS

- a) Soamente se escribe con maiúscula a letra inicial (e as outras que preceptivamente o deban levar polas outras regras, como topónimos, nomes propios) do título de obras científicas, literarias, pictóricas, escultóricas, musicais, cinematográficas...

Tratado de albeitaría, Atención primaria en pediatría, A arquitectura en Europa, Diccionario de diccionarios, Maxina ou a filla espúrea, A esmorga, Queixumes dos pinos, O pensador, O discóbolo, O mercader de Venecia, Mar adentro, Xabarín Club, Pratos combinados, A rianxeira, Cantos de Monzo, Romance da lavandeira

Se o título dunha obra comeza por un determinante e vai precedido dunha preposición, escríbese con apóstrofo:

O Rañolas é un personaxe d' Os dous de sempre

Na biblioteca hai varios exemplares d' A gaita gallega

- b) As partes dunha obra ou as seccións e artigos de publicacións periódicas seguen o criterio dos títulos das obras, é dicir, só se escribe con maiúscula a inicial da primeira palabra, mais o nome xenérico vai en minúscula (introdución, limiar, índice, apéndice, título, capítulo, artigo, bibliografía...)

O conselleiro escribiu un breve limiar para o Compendio de literatura

No índice aparecen ben especificados os títulos dos Estatutos da UDC

A disposición final do Regulamento de estudos de posgrao di: "O presente regulamento entrará en vigor o día seguinte da súa aprobación pola Xunta de Goberno..."

As intervencións con respecto aos planos de estudos aparecen recollidas no anexo.

Todos os xornais teñen unha sección de Cartas ao director

- c) Os títulos de artigos, conferencias, discursos e outras disertacións levan maiúscula só na primeira palabra do título e naqueles casos en que o precisen por ser nome propio ou por ir despois de punto:

Xosé Luís Axeitos titulou a súa conferencia "Lorenzo Varela. Da emigración ao exilio"

O artigo de Miguel Siguán "Política lingüística en Galicia" publicouse na Revista Galega do Ensino

O discurso de apertura de curso titúlase "Cara a unha política económica racional"

- d) Os títulos das publicacións periódicas: revistas, xornais, coleccións... escríbense con maiúscula en todos os seus compoñentes:

Revista Galega de Ensino, Anuario de Literatura, O Correo Galego, A Nosa Terra, Galicia Hoxe, Biblioteca Básica Galega

As coleccións de libros, manuais e obras similares levan tamén maiúscula inicial en todas as formas que compoñen o seu título:

Colección Esquíó
Manuais e Formularios

9. TRAMITACIÓN E TÍTULOS DE DOCUMENTOS OFICIAIS

- a) Os títulos dos documentos oficiais, das leis, decretos, ordes, disposicións, resolucións, regulamentos etc. escríbense con maiúscula só na primeira palabra que designa a clase de documento e os nomes propios que formaren parte do título, tanto se vai seguido do número (*Lei 9/1992, do 24 de xullo, de educación e promoción de adultos*) como se segue o nome específico (*Lei da función pública de Galicia*); as outras palabras que compoñan o título van con minúscula:

o Código civil
os Estatutos da Universidade da Coruña
o Estatuto de autonomía
a Constitución española de 1978
o Código penal
a Declaración universal de dereitos lingüísticos
Lei de normalización lingüística
Lei de réxime xurídico das administracións públicas e do procedemento administrativo común
Real decreto de adecuación das normas reguladoras dos procedementos de xestión de persoal
Decreto 239/1997, do 10 de setembro
Resolución reitoral do 1 de xullo de 1998 que regula os supostos de matrícula gratuíta
Orde do 3 de outubro de 2000
Orde que regula o uso das linguas oficiais
Regulamento de estudos de doutoramento

As designacións xenéricas de clases de documentos ou de tramitacións, é dicir cando non forman parte do título escribíense sempre con minúscula:

A presente lei entrará en vigor ao día seguinte da súa publicación
O Goberno está a tratar un proxecto de lei de violencia de xénero
As facultades teñen que renovar obrigatoriamente os seus regulamentos de réxime interno
O descoñecemento da lei non exime do seu cumprimento

As partes xenéricas das obras e dos documentos legais escribíense sempre con minúscula (artigo, capítulo, título, sección, apartado, disposición adicional, disposición transitoria, preámbulo, apéndice, anexo)

O artigo 1º da Lei de normalización lingüística di que o galego e a lingua propia de Galicia
No preámbulo da Declaración universal de dereitos lingüísticos descríbese unha situación pesimista para as linguas minorizadas
Os Estatutos da Universidade constan de oito títulos

- b) Escríbese con maiúscula a letra inicial daqueles tipos de documentos con título propio:

Plano xeral de normalización da lingua galega
Programa de organización docente
Proxecto de reordenación do tráfico

- c) Os carnés e outros documentos acreditativos escribíense con minúscula:

carné de manipulador de alimentos
número de identificación fiscal
documento nacional de identidade
pasaporte
tarxeta da Seguridade Social
licenza de pesca

10. NOMES DE COLECTIVOS

- a) Escríbese con maiúscula todos os substantivos e adxectivos que forman parte dos nomes de grupos ou movementos literarios ou musicais:

Xeración Nós, Irmandades da Fala, Asociación Cultural Alexandre Bóveda

- b) Os nomes das agrupacións artísticas (musicais, teatrais) e tamén dos clubs e equipos deportivos levan maiúscula en todas as palabras que forman o nome:

Luar na Lubre, Orquestra Sinfónica de Galicia, Berrogüeto, Os Mutantes Metálicos, Centro Dramático Galego, Ollomol Tranvía, Real Club Deportivo da Coruña, Rácing de Ferrol, Os Diplomáticos de Monte Alto, Talía Teatro

11. NOMES DE LUGAR, NOMES DE EDIFICIOS E REFERENCIAS XEOGRÁFICAS

- a) Topónimos. Escríbense con maiúscula todos os topónimos referidos a circunscricións xeográficas e administrativas (estados, nacións, comunidades autónomas, provincias, comarcas, concellos, parroquias, cidades, vilas, aldeas, lugares...). De levaren artigo, se este forma parte do topónimo, irá tamén con maiúscula, no caso de levaren no interior preposicións ou artigos estes grafaranse en minúscula:

Italia, Galicia, Florencia, A Rioxa, Boloña, Xaén, Tordoia, Vigo, A Terra Chá, Oleiros, A Estrada, Regueiro de Arriba, O Pino, A Toxa, Nigrán, Riazor, Elviña, Porto do Son, O Salnés, Vilanova de Arousa, Santa Cruz de Rivadulla, Mera, A Baiúca, Xixón, Moscova

No caso de o topónimo levaren artigo, se este vai precedido dunha preposición coa que deba contraer, a contracción pasará a escribirse en minúscula:

traballo na Coruña, vive na comarca do Salnés, é orixinario do Pindo

A denominación xenérica que acompaña ou describe o nome dunha demarcación ou dunha división territorial debe ir sempre con minúscula:

cidade da Coruña, provincia de Lugo, diocese de Mondoñedo-Ferrol, concello de Oleiros, parroquia de Leobalde, comarca da Ulloa, campus de Elviña, vila de Ordes

- b) Tamén se escriben con maiúscula os topónimos que designan lugares (continentes, penínsulas, illas, selvas) accidentes xeográficos (cabos, golfos, istmos, montes, picos, serras, cordilleiras) nomes de ríos, lagos, mares, océanos... e con minúsculas o nome xenérico que o describe:

Miño, Eo, Cantábrico, Índico, Pacífico, Canarias, Baleares, Serra Nevada, Meseta Norte, os Andes, o Teide, Amazonas

mais:

océano Atlántico, mar cantábrico, lago Tiberíades, estreito de Xibraltar, illa de Ons, montes de Toledo, cabo Ortegal, golfo de Biscaia, península do Morrazo, delta do Ebro, illas Maldivas, golfo de Biscaia, cabo Vilán, canal de Suez, cataratas de Iguazú, dunas de Olveira-Corrubedo, praia da Lanzada, serra do Canizo, embalse de Belesar, lagoa de Doniños, punta Faxilda, fervenza da Toxa

Hai algúns casos concretos en que o nome que acompaña o nome propio do lugar forma parte do topónimo, son formas establecidas de nomes de lugares históricos, xeopolíticos ou xeoturísticos e nestes casos tamén deberá ir con maiúscula:

Cidade de México, Mar Morto, Illas Salomón, Selva Negra, Costa Azul, Oriente Medio, Costa Dourada, Cidade Condal, Serra de Outes, As Pontes de García Rodríguez, Vila de Cruces, Terra Santa, Novo Mundo

- c) O nome propio de rúas, prazas, vías, avenidas, barrios... débese escribir con maiúscula, mais a denominación que as precede vai en minúscula:

praza de María Pita, praza de Portugal, avenida da Mariña, paseo da Maestranza, rúa Tabernas, travesía da Algalia, barrio de Beiramar

escríbese tamén en minúscula a abreviatura da designación xenérica:

avda. da Mariña, r/Maestranza,

- d) Os xentilicios (que expresan a nacionalidade ou lugar de orixe) escríbense en minúsculas:

galego/galega, limiao/limiá, mariñán/mariñá, chantadino/chantadina, guardés/guardesa, ourensán/ourensán, portugués/portuguesa, bretón/bretoa, chinés/chinesa, limiao/limiá, compostelán/compostelá, monfortino/monformina, burelan/burelá

e tamén o nome dos pobos, etnias e razas:

galego, europeo, mongol, visigodo, lapón, mongol, tuareg, zulú

- e) Referencias xeográficas. Os nomes xenéricos de coordenadas xeográficas, lonxitude, latitude, hemisferio, polo... así como os puntos cardinais (norte, noroeste, nordés, sur, sueste, leste, oeste...) e outro tipo de referencias xeográficas como meridional, setentrional, occidental, oriental.... escríbense con minúscula:

leste de Europa, norte de Pontevedra, sur de Marrocos

- f) os puntos cardinais só se escriben con maiúscula se formaren parte dun topónimo ou se se presentaren en abreviatura:

Irlanda do Norte, América do Sur, Berlín Oeste... N, S, E (L), O, SE...

- g) Edificios, establecementos e locais comerciais. O nome propio de edificios, establecementos e locais comerciais escríbese con maiúscula, mais non o substantivo que especifica o tipo de establecemento ou edificio de que se trata.

Traballa no sanatorio de Oza

A tese de doutoramento deféndese no salón de graos da Facultade de Ciencias, mais o proxecto fin de carreira preséntase na aula magna desa mesma facultade

A escola infantil da miña filla xa pechou o prazo de matrícula

Hai unha reunión na sala de comisións número 2

Visitamos o castelo de Vimianzo

Casou no mosteiro de San Francisco

Imos de compras ao centro comercial Catro Camiños

No caso de certas dependencias singulares de edificios tamén debemos poñer maiúscula inicial:

Imos visitar o Paraninfo e logo quedamos para tomar un café na Reitoría

Tamén usamos maiúscula inicial cando o nome que utilizamos responde á denominación oficial completa do lugar a que nos estamos a referir:

Estudou no Instituto de Educación Secundaria Eusebio da Guarda

Está ingresada no Hospital Materno Infantil Teresa Herrera

- h) Cando se trata dun edificio singular ou da sede dunha institución social, política, cultura, educativa... tamén se debe poñer maiúscula inicial:

Edificio Administrativo San Caetano, Centro Galego de Arte Contemporánea, Centro de Transfusión de Galicia, Casa do Patín, Casa do Francés, Pazo de María Pita, Museo do Pobo Galego, Aquarium Finisterrae, Casa das Ciencias, Palacio Episcopal, Palacio de Congresos, Coliseum da Coruña...

12. DIVISIÓNS TEMPORAIS, FESTIVIDADES, ETAPAS E ACONTECEMENTOS HISTÓRICOS

- a) A designación dos días da semana, dos meses e das estacións do ano escríbese sempre con minúscula:

luns, martes, mércores, xoves, venres, sábado, domingo

xaneiro, febreiro, marzo, abril, maio, xuño, xullo, agosto, setembro, outubro, novembro, decembro

primavera, verán, outono, inverno

- b) Escríbese con maiúscula inicial todos os substantivos e adxectivos que designan festividades civís, relixiosas, políticas ou populares e tamén os nomes que designa feitos ou conceptos relixiosos:

Nadal, Xoves Santo, Pascua, Primeiro de Maio, Día das Letras Galegas, Romaría dos Milagres, A Ascensión, Día do Rosario, Día de Reis, Epifanía, Resurrección, Ano Europeo da Cidadanía a través da Educación

- c) As etapas e acontecementos históricos escríbense con maiúscula:

Neolítico, Baixa Idade Media, Século das Luces, Idade Contemporánea

- d) Escríbense con maiúscula inicial todos os substantivos e adxectivos que designan feitos ou acontecementos históricos singulares (políticos, culturais, relixiosos):

Revolución dos Irmandiños, Revolucións Francesa, Segunda Guerra Mundial, Revolución dos Caraveis, Contrarreforma, Maio do 68, Fusilamentos de Carral, Desembarco de Normandía

No caso das guerras, agás as que puideren ser interpretadas como un feito histórico singular no contexto de uso concreto (*Primeira Guerra Mundial, Guerra Civil Española, Segunda Guerra Mundial...*) escribirase con maiúscula o nome específico e en minúscula o nome xenérico *guerra* e o nome do numeral. A denominación das batallas segue este mesmo criterio:

guerra de Iraq, guerra do Vietnam, guerra de Crimea, guerra de Secesión, guerra dos Seis Días, guerra das Malvinas, batalla de Estalingrado, batalla das Ardenas

Cando non nos referimos a ningunha en concreto, senón que utilizamos o xenérico ou o plural aglutinador irá sempre con minúscula:

As manifestacións contra a guerra ateigaron as cidades do país
Nas guerra púnicas loitaron os romanos e os cartaxineses

- d) Gráfanse sempre con maiúscula os nomes de correntes políticas, artísticas e culturais:

Románico, Gótico, Rexurdimento, Vanguardismo

13. Referencias bibliográficas

- Área de Normalización Lingüística da Universidade de Vigo (2003): *Lingua galega. Criterios lingüísticos* (Vigo: Servizo de Publicacións da Universidade de Vigo).
- Diéguez Diéguez, C. / Domínguez Portela, S. / López Gómez, B. / Rodríguez Ruibal, F. (2005): “Maiúsculas e minúsculas: criterios de uso”, en Álvarez, R. / Monteagudo, H. (eds.): *Norma lingüística e Variación*: 127-164 (Santiago de Compostela: Instituto da Lingua Galega / Consello da Cultura Galega).
- Dosil López, B. / Riveiro Costa, X. (2004): *Diccionario de ortografía da lingua galega* (A Coruña: Galinova editorial).
- González Rei, B. (2004): *Ortografía da lingua galega* (A Coruña: Galinova editorial).
- Hermida Gulías, C. (2001): *Ortografía práctica* (Santiago de Compostela: Sotelo Blanco).
- Rodríguez Río, X. (1997): *Mellorando os servicios* (Santiago de Compostela: Universidade de Santiago de Compostela).